

Seat No. : _____

XD-114

T.Y.B.A.

March-2013

**Psychology: Paper-X
(Optional)**

(Experimental Theory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક પ્રશ્નના પૂરા ગુણ સૂચવે છે.

૧. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પેટાપ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૧૪

(૧) મનોવૈજ્ઞાનિક પ્રયોગ એટલે શું ? પ્રયોગોના વિવિધ પ્રકારો વિગતવાર ચર્ચો.

(૨) પ્રયોગ પદ્ધતિની મર્યાદાઓ વિગતવાર સમજાવો.

(૩) પ્રાયોગિક યોજના તરીકે પૂર્વ પશ્ચાત્ય પ્રયુક્તિ ચર્ચો.

(૪) “એકપક્ષ અજ્ઞાન અને દ્વિપક્ષ અજ્ઞાન” પદ્ધતિ વર્ણવો.

૨. મનોભૌતિકશાસ્ત્રની મૂળભૂત વિભાવનાઓની વિગતે ચર્ચા કરો. ૧૪

અથવા

નિરપેક્ષ અને ભૈદિક ઉબર નક્કી કરવા માટેની લઘુત્તમ ફેરફાર પદ્ધતિ વર્ણવો.

૩. નીચેનામાંથી કોઈપણ બે પેટાપ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : ૧૪

(અ) ધ્યાન એટલે શું ? ધ્યાનનું સ્વરૂપ સમજાવો.

(બ) “ધ્યાન વિચલન” – વિગતવાર સમજાવો.

(ક) “શબ્દ-શબ્દ સાહચર્યના” પ્રકારો વર્ણવો.

(ડ) સાહચર્યના ચિકિત્સાત્મક અને નિદાનાત્મક ઉપયોગો સમજાવો.

૪. શિક્ષણના વિવિધ વક્રો સમજાવો. ૧૪

અથવા

ભુલ-ભુલામણી એટલે શું ? ભુલ-ભુલામણી કેવી રીતે શીખાય છે, તે વિગતે સમજાવો.

પ. શાબ્દિક શિક્ષણમાં મહાવરાની પદ્ધતિઓ વર્ણવો.

૧૪

અથવા

સંકલ્પનાનો અર્થ આપી, તેના પ્રકારો સમજાવો.

Seat No. : _____

XD-114

T.Y.B.A.

March-2013

**Psychology: Paper-X
(Optional)**

(Experimental Theory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : The number on the right side indicates full marks of per question.

1. Answer any **two** subquestions : **14**
- (a) What is a psychological experiment ? Discuss the various types of experiments in detail.
- (b) Explain in detail the limitations of experimental method.
- (c) Discuss “Before-After” technique as an experimental design.
- (d) Describe “Single blind & double blind” technique.

2. Discuss in detail the basic concepts of psychophysics. **14**

OR

Describe the method of minimal changes for determining absolute threshold.

3. Answer any **two** subquestions : **14**
- (a) What is attention ? Explain the nature of attention.
- (b) “Fluctuation of Attention” – Explain in detail.
- (c) Describe the types of “word-word” association.
- (d) Explain the clinical and diagnostic use of association.

4. Explain the various learning curves.

14

OR

What is a maze ? Explain in detail how a maze is learnt.

5. Describe the methods of practice in verbal learning.

14

OR

Define concepts and explain the types of concepts.

Seat No. : _____

XD-114

T.Y.B.A.

March-2013

Psychology: Paper-X

(Elements of Indian Psychology)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : (૧) જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક પ્રશ્નના પૂરા ગુણ સૂચવે છે.

(૨) બધા પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

૧. ભારતીય મનોવિજ્ઞાન પ્રમાણે, વ્યક્તિત્વ બંધારણના ઘટકો જણાવી, ચેતનાની વિવિધ અવસ્થાઓ વર્ણવો. ૧૪

અથવા

ભારતીય મનોવિજ્ઞાન પ્રમાણે પાંચ કોષોનો વિશિષ્ટ ખ્યાલ વર્ણવીને પાંચ પ્રાણોની સમજૂતી આપો.

૨. ન્યાય દર્શન મુજબ, પ્રત્યક્ષીકરણની વ્યાખ્યા સમજાવી તેનાં પ્રકારો સમજાવો. ૧૪

અથવા

દૃષ્ટિભ્રમની ભારતીય મનોવિજ્ઞાન પ્રમાણે સમજૂતી આપી તેના કોઈપણ બે સિદ્ધાંતો સમજાવો.

૩. ચિત્ત એટલે શું ? વિવિધ ચિત્તવૃત્તિઓ દર્શાવી ચિત્તવૃત્તિ-નિરોધનાં માર્ગો વર્ણવો. ૧૪

અથવા

પાતંજલી મુનીએ વર્ણવેલ અષ્ટાંગ યોગની વિગતવાર માહિતી આપો.

૪. બૌદ્ધ મનોવિજ્ઞાન પ્રમાણે પ્રેરણાનો ખ્યાલ સમજાવી, નીતિશાસ્ત્ર અને મનોવિજ્ઞાન વચ્ચેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરો. ૧૪

અથવા

જૈન દર્શન પ્રમાણે પ્રત્યક્ષીકરણનાં તબક્કાઓની વિગતવાર સમજૂતી આપો.

૫. નીચેનામાંથી કોઈપણ બેના ઉત્તર આપો : ૧૪

(અ) ભારતમાં યુનિવર્સિટી સિવાયના અન્ય ક્ષેત્રોમાં મનોવિજ્ઞાનનો વિકાસ ચર્ચો.

(બ) ભારતમાં મનોવિજ્ઞાનના વિકાસ પર પાશ્ચાત્ય સંપર્કોનો પ્રભાવ વર્ણવો.

(ક) ભારતમાં મનોવિજ્ઞાનના સ્વાતંત્ર્ય પૂર્વે અને સ્વાતંત્ર્યોત્તર તબક્કાની સમજૂતી આપો.

(ડ) ભારતમાં થતાં મનોવૈજ્ઞાનિક સંશોધનો શું ખરેખર ભારતીય સંદર્ભ ધરાવે છે ? સમજાવો.

Seat No. : _____

XD-114

T.Y.B.A.

March-2013

Psychology: Paper-X

(Elements of Indian Psychology)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

- Instructions:** (1) Figure against each question indicates full marks.
(2) **All** questions are compulsory.

1. As per Indian Psychology describe the structure of personality and explain various states of consciousness. **14**

OR

Discuss the peculiar concept of “Five Khoshas” and theory of “Five Prana” according to Indian Psychology.

2. As per Nyaya Darshan explain the definition of perception and discuss the types. **14**

OR

Explain any two theories of illusion defining illusion as per Indian Psychology.

3. What is ‘Chitta’ ? Explain Chitta-Vritti and discuss the ways for Chitta-Vritti Nirodh. **14**

OR

Describe the eight-fold path of Patanjali in detail.

4. Discuss the theory of Motivation and explain the relation between ethics and psychology according to Buddhist Psychology. **14**

OR

Explain in detail various steps of perception as per Jain Darshan.

5. Answer any **two** of the following : **14**

- (a) Discuss the development of psychology outside the universities in India.
(b) Describe the impact of western contacts on development of psychology in India.
(c) Discuss the development of psychology in India before and after independence.
(d) Whether researches of psychology in India are really related to Indian situations ? Explain.

Seat No. : _____

XD-114

T.Y.B.A.

March-2013

Psychology: Paper-X
(Industrial Psychology)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

૧. ઔદ્યોગિક મનોવિજ્ઞાન એટલે શું ? ઔદ્યોગિક મનોવિજ્ઞાનનું કાર્યક્ષેત્ર સ્પષ્ટ કરો.

અથવા

કાર્ય વિશિષ્ટીકરણ સમજાવો.

૨. મૂલ્યભારયુક્ત અરજીપત્રકનું સ્વરૂપ અને મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.

અથવા

મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટી એટલે શું ? મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીની મર્યાદાઓ ચર્ચો.

૩. સમય અને ગતિના વિવિધ અભ્યાસો વર્ણવી તેની અસરો અને ઉપયોગો વર્ણવો.

અથવા

કાર્ય પર્યાવરણની દૃષ્ટિએ સંગીત અને ઘોંઘાટની અસરો ચર્ચો.

૪. નીચેનામાંથી કોઈપણ બેનાં જવાબ આપો :

(૧) ઔદ્યોગિક અકસ્માત તરીકે કર્મચારીનાં વ્યક્તિગત લક્ષણો

(૨) અકસ્માત નિયંત્રણ માટેનાં સૂચનો વર્ણવો.

(૩) પ્રેરણાનો કોઈપણ એક સિદ્ધાંત સમજાવો.

(૪) કાર્ય સંતોષ અને કાર્ય કર્તૃત્વ સમજાવો.

૫. નીચેનામાંથી કોઈપણ બેનાં જવાબ આપો :

(૧) મનોદબાણની શારીરિક અસરો વર્ણવો.

(૨) કાર્યસ્થળ ઉપરના મનોદબાણની ઉપચારની પ્રયુક્તિઓ ચર્ચો.

(૩) ગ્રાહકલક્ષી મનોવિજ્ઞાનનાં કાર્યક્ષેત્રનું વર્ણન કરો.

(૪) વિજ્ઞાપનના વિવિધ હેતુઓ સ્પષ્ટ કરો.

Seat No. : _____

XD-114

T.Y.B.A.

March-2013

Psychology: Paper-X
(Industrial Psychology)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction: All questions carry equal marks.

1. What is Industrial Psychology ? Clarify its subject matter.

OR

Clarify Job specification.

2. Clarify nature and importance of Weighted Application Blank.

OR

What is Psychological Test ? Describe limitations of Psychological tests.

3. Discuss various studies of Time and Motion and discuss its effects and usefulness.

OR

Discuss the effects of 'Music' & 'Noise' from the viewpoint of work environment.

4. Answer any **two** from the following :

- (1) Describe personal characteristics of the employee as a cause of accident.
- (2) Discuss the suggestions for accident control.
- (3) Explain any one theory of motivation.
- (4) Explain Job satisfaction and Job-performance.

5. Answer any **two** from the following :

- (1) Describe physiological effects of stress.
- (2) Describe various methods for cure of stress at work place.
- (3) Describe the subject matter of consumer psychology.
- (4) Clarify aims of advertisement.
